

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ БИВШИЯТ ТЪРГОВЕЦ НА БОИ

Превод от английски: Георги Рупчев, —

chitanka.info

Тази сутрин Шерлок Холмс бе настроен меланхолично и философски. Подобни резки промени не бяха нещо необичайно за жизнената му и деятелна натура.

— Видя ли го? — попита ме той.

— Кого? За стареца, който току-що излезе, ли говориш?

— За него, разбира се.

— А, видях го. Разминахме се на вратата.

— И какво впечатление ти направи?

— Нищожен и жалък, направо смазан човечец.

— Така е, Уотсън. Жалък и нищожен. Но нима целият ни живот не е жалък и нищожен? И нима съдбата на този нещастник не е съдбата на цялото човечество в умален размер? Всички ние се стремим към нещо. Дори постигаме нещичко. И какво в края на краищата остава в ръцете ни? Някаква сянка или още по-лошо — страдание.

— Клиент ли ти е?

— Донякъде може и така да се каже. Изпратили са го при мен от Скотланд ярд. Нали знаеш, понякога се случва учените доктори да изпратят неизлечимо болните си пациенти при някой знахар. Те разсъждават така: след като не могат да направят нищо повече, каквото и да се случи, състоянието на пациента няма да се влоши повече.

— Но какво е станало с него?

Холмс взе от писалището си една доста омърляна визитна картичка.

— Джошуа Амбърли твърди, че бил младият съпритежател на фирмата „Брикфол и Амбърли“, производители на всякакви материали за художници. Можеш да видиш тези имена отпечатани върху кутиите с бои. Амбърли натрупал известно състояние и като навършил шейсет и една години, излязъл в пенсия, купил си къща в Люишъм и се настанил там за заслужен отдих подир дългите години непрекъснат труд. Ще речеш, очаквали са го спокойни и осигурени старини.

— Да, наистина.

Холмс вдигна някакъв плик и се загледа в бележките, нахвърляни на гърба му.

— Прекратил дейността си през 1896 година. В началото на 1897 година встъпил в брак с жена, с двайсет години по-млада от него, при това хубавичка, освен ако снимката не лъже. Материална осигуреност, женичка, безгрижие, всичко изглеждало като по мед и масло. И ето, не

са минали и две години оттогава, а както сам имаше възможност да се увериш, се е превърнал в най-нищожното и окаяно създание под слънцето.

— Но какво се е случило?

— Вечната история, Уотсън. Вероломният приятел и вятърничавата съпруга. Изглежда, въпросният Амбърли цял живот се е увличал по едно-единствено нещо — игра на шах. Недалеч от къщата му в Люипгъм живеел някакъв млад лекар, също запален шахматист. Записал съм името му — доктор Рей Ърнест. Въпросният Ърнест често гостувал в дома на Амбърли и естествена последица от това били близките отношения, които се породили между него и госпожа Амбърли, защото, трябва да се съгласиш, че злочастният ми клиент не притежава нито кой знае колко привлекателна външност, нито пък никакви скрити добродетели. Та миналата седмица тези двамата заминали в неизвестна посока. Не само това, ами невярната съпруга отнесла като личен багаж и едно куфарче, в което старецът държал значителна част от спестяванията си. Дали ще можем да открием бегълката? Дали ще можем да върнем парите? Като погледнеш, проблемът е банален, но за Джошуа Амбърли този банален проблем е от жизненоважно значение.

— Какво мислиш да предприемеш?

— Ех, драги ми Уотсън, както седят нещата, въпросът по-скоро трябва да бъде какво ще предприемеш ти, стига, разбира се, да бъдеш така добър да се съгласиш да заемеш моето място. Знаеш, че съм изцяло ангажиран със случая с двамата коптски старейшини, и тъкмо днес очаквам да настъпи развръзката. Наистина не разполагам с никакво време да се разкарвам до Люишъм, а много добре ти е известно колко важно е уликите да се открият навреме. Възрастният човек много настояваше да се заема лично и да отида там, но все пак успях да му обясня в какво затруднено положение се намирам. Сега той е готов да посрещне заместника ми.

— Знаеш, че съм на твое разположение — отговорих. — Само, да си призная, не виждам каква полза ще има от мен, при все че ще направя всичко, което е по силите ми.

И така, в един прекрасен слънчев следобед заминах за Люишъм, без дори да подозирам, че след по-малко от седмица събитията, в които

бях въввлечен, ще се разискват с неизчерпаемо любопитство в цяла Англия.

Когато се върнах на улица „Бейкър“, за да дам отчет за пътуването си, бе късна вечер. Холмс бе отпуснал суховатото си слабо тяло в дълбокото кресло, а от лулата му бавно се издигаха колелца дим. Цялата стая бе наситена с аромата на силен тютюн. Клепачите на приятеля ми бяха лениво притворени, сякаш бе задрямал, но достатъчно бе да спра разказа си за миг или да допусна някаква неточност, и клепките мигновено се повдигаха и две сиви очи, бляскави и остри като рапири, ме пронизваха с изпитателния си поглед.

— Имението, в което живее господин Джошуа Амбърли, се нарича „Раят“ — започнах да разказвам. — Струва ми се, че то ще предизвика интереса ти, Холмс. Напомня изпаднал аристократ, принуден да се смеси с презряното простолюдие. Виждал си, и то неведнъж, подобни места с еднообразни тухлени къщички, застроени по унилите провинциални улици. И изведнъж сред всичко това — малък остров на отколешна култура и уют. Съзираш тази старинна къща, заобиколена от висока, напечена от слънцето стена, обрасла с лишей и покрита с мъх, стена, която...

— Стига лирични отклонения, Уотсън! — безцеремонно ме прекъсна Холмс. — Висока тухлена стена и толкоз!

— Точно така. Нямаше и да се досетя, че това е „Раят“, ако не бях попитал някакъв човек, който се мотаеше по улицата и пушеше. Има причина да ти обърна внимание на него. Беше висок, чернокос, с големи мустаци и стойка на военен. В отговор на въпроса ми кимна и ме изгледа много особено, едва ли не изпитателно. Припомних си този поглед малко по-късно. Едва бях минал през портата, когато забелязах господин Амбърли да бърза насреща ми по алеята. Бях го зърнал мимоходом, но ми бе направило впечатление, че в този човек има нещо странно, а сега, когато го видях на дневна светлина, външността му ми се стори още по-чудновата.

— Аз също се постарах да я проуча, разбира се, но все пак ще ми бъде интересно да чуя и твоите впечатления — рече Холмс.

— Стори ми се буквално превит от грижи. Прегърбен е, сякаш мъкне тежък товар, и въпреки това съвсем не е толкова немощен,

колкото изглежда на пръв поглед. Има рамене и гръден кош на великан, но този мощен торс се крепи на тънки дълги крака.

— Кожата на лявата му обувка е някак набръчкана, а на дясната е съвсем гладка.

— Не ми направи впечатление.

— На теб не, но аз забелязах, че този човек има изкуствен крак. Продължавай нататък.

— Освен това бие на очи един кичур посивяла коса, стърчащ изпод вехтата сламена шапка, както и свирепото изражение на лицето му, прорязано от дълбоки бръчки.

— Много добре, Уотсън! И какво научи от него?

— Най-напред започна да ми разказва надълго и нашироко историята на злощастията си. Двамата крачехме по алеята и аз, естествено, се оглеждах внимателно. Не бях виждал толкова зле поддържано имение. Градината е съвсем запусната, очевидно никой не се грижи за нея. Всичко расте, както дойде, подчинявайки се на волята на природата, а не на уменията на градинаря. Умът ми не побира как една стопанка на място ще търпи подобно нещо. Къщата също е занемарена до крайна степен. Очевидно горкият човек сам разбира това и дори се опитва да оправи нещата, колкото може. В средата на салона имаше голяма кофа със зелена боя, а в лявата ръка той държеше дебела бояджийска четка. Навярно, преди да дойде, беше боядисвал вратите и прозорците. Отведе ме в неприветливия си кабинет, където дълго разговаряхме. Разбира се, беше много разочарован, че не си отишъл ти самият. „Е, всъщност и не очаквах да дойде. От къде на къде ще се занимава с незначителна личност като мен, пък и след тази тежка финансова загуба нима бих могъл да привлека вниманието на знаменитост от ранга на самия Шерлок Холмс“ — рече той. Уверих го, че финансовата страна на нещата в случая няма никакво значение. „Няма, разбира се, господинът се занимава с тези неща заради самото изкуство — продължи Амбърли. — От артистична гледна точка моят случай ще заинтересува негова милост с възможността да изучи човешката природа. Нали така, доктор Уотсън? Такава черна неблагодарност не се среща всеки ден. Та аз не съм отказал да изпълня нито една нейна прищявка. Нима на друга жена са й угаждали така? Ами онзи млад човек, та той ми беше като син! Чувстваше се тук като у дома си. И вижте само как се отнесоха двамата с мен! Ах, доктор

Уотсън, в какъв страшен, в какъв ужасен свят живеем!“ Старецът продължи да си излива душата все в този дух близо цял час, а може би и повече. Както изглежда, изобщо не е бил забелязал каква интрижка се завързва под носа му. Двамата със съпругата му живеели съвсем усамотено, само една прислужничка идвала през деня и си тръгвала привечер в шест. В оня паметен ден старият Амбърли, като искал да създаде някакво развлечение за жена си, бил купил два билета за Хаймаркетския театър, две места на балкона. В последния миг съпругата му се оплакала от силно главоболие и отказала да излезе. Амбърли трябвало да отиде самичък. Както изглежда, несъмнено говори истината, тъй като ми показва неизползвания билет за жена му.

— Любопитно... Извънредно любопитно — подхвърли Холмс, чийто интерес към случая явно нарастваше. — Моля те, Уотсън, продължавай! Намирам разказа ти за наистина завладяващ. Ти видя ли със собствените си очи този билет? А дали случайно не си запомнил и номера на мястото?

— Запомних го, разбира се — отговорих му с известна гордост. — Трийсет и първо място. Това беше моят номер в училищния дневник, затова веднага го запомних.

— Отлично, Уотсън! Следователно нашият познайник е трябвало да седи на мястото с номер трийсет или трийсет и две.

— Е, да, така излиза — съгласих се, макар и донякъде озадачен. — При това на ред Б.

— Чудесно! И какво още ти разказа този господин?

— Показа ми своята, както сам я нарече, съкровищничка, а тя всъщност е истински трезор — съвсем като банковите — с желязна врата и железни кепенци на прозорците. С една дума, взети са всички предпазни мерки срещу крадци, както твърдеше моят домакин. Обаче жената вероятно е имала копие от ключа и двете гълъбчета между другото са отмъкнали към седем хиляди лири в брой и ценни книжа.

— Ценни книжа ли? Интересно как ли възнамеряват да ги обърнат в пари?

— Амбърли каза, че вече е оставил на разположение на полицията списък на тези ценни книжа, и се надява, че двамата мошеници няма да могат да ги продадат. Върнал се е от театъра към полунощ и намерил трезора опразнен, вратата и прозорецът били широко отворени, от бегълците нямало и следа — нито писмо, нито

някакво друго известие. От тогава до днес ни вест, ни кост от двамката. Амбърли незабавно алармирал полицията.

Холмс се позамисли.

— Казваш, че боядисвал? Какво по-точно боядисваше?

— Коридора. Но вече бе минал вратата и дървенията на стаичката, за която ти разказах.

— А не ти ли се струва, че това е малко странно занимание в неговото положение?

— Е, човек трябва да се захване с нещо, за да се разсее, така поне ми обясни той. Няма съмнение, че да си боядисваш къщата, когато жена ти току-що е избягала, е доста странен начин за разтуха, но той изобщо си е странен човек. В мое присъствие накъса на малки парченца една нейна снимка, разкъса я яростно в пристъп на безумие, като крещеше: „Не искам никога вече да виждам проклетата й физиономия.“

— Нещо друго, Уотсън?

— Да, има още нещо, което особено ме порази. На гара Блекхийт се бях качил на влака за Лондон и когато вече тръгнахме, видях някакъв човек да скача в съседния вагон. Холмс, ти поне знаеш, че имам набито око за лица. Без всякакво съмнение беше оня същият висок брюнет, когото помолих на улицата да ме упъти. След това го видях на Лондонския мост, а после го загубих в тълпата. Но съм сигурен, че ме следеше.

— Няма съмнение! Няма съмнение! — извика Холмс. — Висок брюнет с големи мустаци, казваш, и с тъмни слънчеви очила.

— Холмс, ти си истински магьосник! Не съм ти казал, че носеше тъмни слънчеви очила, но наистина беше така.

— И масонска игла за вратовръзка?

— Холмс!

— Елементарно, драги Уотсън! Но нека по-добре да се заловим с това, което има непосредствено отношение към нашата работа. Трябва да призная, че този случай, който в началото ми изглеждаше толкова абсурдно прост, та направо не ми се искаше да си губя времето с него, с всяка изминала минута придобива съвсем друг характер. Вярно, по време на пътуването ти си пропуснал да забележиш най-важните неща, но дори онова, което е привлякло вниманието ти, навежда на сериозни размишления.

— Какво не съм забелязал?

— Не се засягай, любезни приятелю. Нали знаеш, че съм съвсем безпристрастен. Никой друг на твоето място не би изпълнил задачата си по-добре. Малцина биха постигнали подобни резултати. И все пак си пропуснал някои съществени подробности. Например какво мнение имат съседите за този Амбърли и съпругата му. Това несъмнено е важно. Какво мислят за доктор Ърнест? Дали наистина е веселият Лотарио, отчаяният женкар. При твоето вродено обаяние, Уотсън, всяка жена ще ти бъде естествен помощник и сътрудник. Така де, какво мисли по въпроса пощаджийката или булката на зарзаватчията. Като нищо си представям как шепнеш някакви умилни глупости в ухото на младата келнерка от „Синята котва“, а в замяна получаваш полезни и сигурни сведения. Ето какво си могъл да научиш, а си го пропуснал.

— Все още мога да го направя.

— Вече е направено. Благодарение на телефона и с помощта на Скотланд ярд обикновено успявам да науча най-главното, без да напускам стаята си. Освен това сведенията, които получих, потвърждават разказа на нашия старец. В градчето той се ползва с репутацията на истински скъперник, а също и на строг и взискателен съпруг. Това, че е държал значителна сума пари в така наречения си трезор, е самата истина. Както е вярно и това, че доктор Ърнест, млад ерген, е играел с Амбърли шах, а с жена му — вероятно по-други игрички. Всичко това изглежда от ясно по-ясно и човек ще си помисли, че няма какво повече да се говори, но все пак... Все пак!

— Тогава къде е проблемът?

— Вероятно в моето въображение. Е, какво пък, нека си остане там, Уотсън. А ние двамата с теб да избягаме от сивото всекидневие през страничната врата на музиката. Довечера в Албърт хол ще пее Карина и още имаме време да се преоблечем, да хапнем и после да се наслаждаваме на музиката.

Сутринта станах рано, но остатъците от препечени филийки и две празни черупки от яйца свидетелстваха, че приятелят ми бе станал още по-рано. На масата намерих набързо надраскана бележка:

Драги Уотсън, трябва да проуча още едно-две неща, отнасящи се до господин Джошуа Амбърли. Когато свърша с тази работа, спокойно можем да смятаме случая за приключен. Или може би не... Само ще те помоля да бъдеш на разположение някъде към три часа, тъй като не е изключено да ми потрябваш.

Ш. Х.

През целия ден не видях Холмс, но в уречения час той се върна — сериозен, угрижен и сдържан. В такива моменти беше по-добре изобщо да не го закачам.

— Амбърли още ли не е дошъл?

— Не!

— Ще дойде. Очаквам го.

И наистина не се наложи да чакаме дълго. Скоро възрастният човек се появи с разтревожено и объркано изражение на неприветливото си лице.

— Току-що получих телеграма, господин Холмс. Нищо не разбирам от нея.

Той подаде бланката на Холмс, който прочете на глас:

Елате незабавно тук. Мога да ви предоставя сведения относно неотдавнашната Ви загуба.

Елмън, домът на викария

— Изпратена е в два и десет от Литъл Пърлингтън — отбеляза Холмс. — Литъл Пърлингтън, доколкото си спомням, се намира в Есекс, недалеч от Фринтън. Е, няма какво да се прави, ще трябва да тръгнете веднага. Очевидно телеграмата е изпратена от отговорен човек, местния викарий. Къде е моят „Крокфорд“, справочникът за свещенослужителите? А, да, ето го. Я да видим... Дж. К. Елмън, магистър по изкуствата, местоживеене Мосмур, Литъл Пърлингтън. Уотсън, провери разписанието на влаковете.

— Има един, който тръгва в пет и дваайсет от улица „Ливърпул“.

— Чудесно! Най-добре и ти да отидеш с него. Може да има нужда от помощ или от съвет. Очевидно се приближаваме към развързката на тази история.

Ала нашият клиент нямаше никакво желание да ходи където и да е.

— Това са пълни глупости, господин Холмс! — опъна се той. — Откъде този човек може да знае за случилото се. Ще бъде чиста загуба на време и пари.

— Нямаше да ни изпрати телеграмата, ако не му беше известно поне нещо. Незабавно му телеграфирайте, че пристигате.

— Нямам никакво намерение да ходя там.

Лицето на Холмс придоби сурово изражение.

— Това ще направи възможно най-лошото впечатление както на полицията, така и на мен самия. Господин Амбърли, ако не се възползвате от толкова очевидна следа, която на всичкото отгоре сама ви пада в ръцете, и откажете да тръгнете по нея, можем да си помислим, че не сте заинтересуван от успешния изход на това разследване.

Това предположение сякаш ужаси нашия клиент.

— Мили Боже, щом така гледате на нещата, ще тръгна — извика той. — В първия момент изобщо не допусках, че някакъв пастор може да знае каквото и да е за цялата тази работа, но след като смятате, че...

— Да, смятам — многозначително отговори Холмс, което реши въпроса и ние с господин Амбърли тозчас потеглихме.

Преди да излезем от стаята, Холмс ме дръпна и ми даде някои напътствия, което показваше, че отдава голямо значение на това пътуване.

— Гледай на всяка цена да замине — прошепна настоятелно той. — Ако го изгубиш от поглед или реши да се върне, тичай до най-близкия телефон и кажи само: „Офейка.“ Така ще уредя нещата, че незабавно да ми предадат, където и да съм.

Никак не е лесно да се стигне до Литъл Пърлингтън, тъй като селцето е разположено на някакво разклонение на железопътната линия. Спомените ми за това пътуване не са от най-приятните. Беше ужасна жега, влакът едва-едва пълзеше, моят спътник бе кисел и мълчалив и ако случайно отвореше уста, то беше само за да направи

някоя язвителна забележка за безсмислеността на пътуването, в което се бяхме впуснали. Когато най-сетне пристигнахме на малката гара, трябваше да изминем още две мили, докато се доберем до дома на викария, където някакъв представителен, достолепен и в известен смисъл надут свещеник ни прие в кабинета си. Телеграмата, която бяхме изпратили, лежеше на писалището му.

— Е, джентълмени, с какво мога да ви бъда полезен? — попита той.

— Дойдохме тук в отговор на вашата телеграма — обясних аз.

— Моята телеграма ли? Не съм изпращал никаква телеграма.

— Става дума за телеграмата, която изпратихте на господин Джошуа Амбърли за неговата съпруга и парите му.

— Ако това е някаква шега, тя е съвсем неуместна — произнесе викарият сърдито. — Нито съм чувал за джентълмена, чието име споменахте, нито съм изпращал телеграми на някого.

Нашият клиент и моя милост се спогледахме изумени.

— Вероятно има някакво недоразумение — казах. — Да не би тук случайно да има два дома на викария? Ето, вижте телеграмата. Подписана е от Елмън, а като обратен адрес е посочен домът на викария.

— Домът на викария е един-единствен, уважаеми господине, както и самият викарий е един-единствен, а за тази телеграма заявявам отговорно, че е най-гнусна и отвратителна фалшификация, чийто произход непременно трябва да бъде разследван от полицията. Дотогава не виждам причина да си губим времето с празни приказки.

И така, господин Амбърли и моя милост отново се озовахме край пътя, минаващ през селцето, което определено ми се стори най-затънтеното кътче в цяла Англия. Тръгнахме към пощенската станция, но тя се оказа затворена. В хотелчето до гарата намерих телефон и успях да се свържа с Холмс, който беше учуден не по-малко от нас, като научи какъв е бил резултатът от нашето пътуване.

— Много странно! — повтаряше далечният глас в слушалката. — Наистина съм много изненадан. Е, скъпи ми Уотсън, май по това време няма обратен влак за Лондон. Ето че, без да искам, те обрекох на една кошмарна нощ в някаква провинциална странноприемница. Нищо, Уотсън, не се притеснявай, поне ще се озовеш, макар и за кратко, в обятията на майката природа. Ще прекараш нощта с

природата и с Джошуа Амбърли и ще можеш докрай да се насладиш на общуването си с тях.

И преди връзката да прекъсне, чух сухия му смях.

Съвсем скоро се уверих, че славата на скъперник, с която се ползваше моят спътник, съвсем не бе незаслужена. Първо негодуваше колко скъпо ще ни излезе пътуването, и настоя да пътуваме в трета класа, а сега шумно се възмущаваше, че на всичкото отгоре ще трябва да плаща и за хотел. На сутринта, когато все пак тръгнахме за Лондон, беше много трудно да се каже кой от двамата ни е в по-лошо настроение.

— Мисля, че ще бъде най-добре да отидете направо на улица „Бейкър“ — посъветвах го аз. — Господин Холмс може би ще ви даде някакви нови инструкции.

— Ако и те струват колкото предишните, изобщо не са ми притрябвали — озъби се Амбърли с недоволна гримаса.

Въпреки това благоволи да тръгне с мен. Своевременно бях предупредил Холмс в колко часа ще пристигнем. Само че вместо него намерихме бележка, в която ми съобщаваше, че е заминал за Люишъм и ще ни чака там. Това беше неочаквано, но още по-голяма беше изненадата ни, когато го открихме в гостната на нашия клиент, при това не сам. До него седеше тъмнокос човек със строг вид и непроницаема физиономия, с тъмни очила и голяма масонска игла на вратовръзката.

— Това е моят приятел господин Баркър — представи ни го Холмс. — Той също се занимаваше с вашия случай, господин Джошуа Амбърли, макар че не работехме заедно. Но и двамата искаме да ви зададем един и същ въпрос.

Господин Амбърли се стовари тежко в креслото. Очевидно предусети заплахата. Прочетох го в напрегнатия му поглед и в потръпването на чертите.

— И какъв е този въпрос, господин Холмс?

— Един-единствен. Какво направихте с двата трупа?

Амбърли скочи и изхриптя като кон, трескаво размахвайки костеливите си ръце. Устата му бе разтворена и в този момент приличаше на хищна птица, долетяла от кошмарите. За един-единствен миг Амбърли разкри пред нас истинския си лик: зловещ демон с душа, не по-малко уродлива от тялото, което обитаваше. Когато отново се стовари на стола, господинът поднесе ръка към устата си, сякаш за да

сподави пристъп на кашлица. Холмс се хвърли към него като същински тигър, сграбчи го за гърлото и наведе главата му към пода. От разтворената уста на бившия търговец на бои изпадна някаква бяла таблетка.

— Не се опитвайте да се измъкнете по най-лекия начин, Джошуа Амбърли. Нещата трябва да се доведат докрай и по установения ред. Какво ще кажете, Баркър?

— Пред вратата чака файтон — усмихна се нашият мълчалив познайник.

— До гарата са не повече от двеста-триста метра. Ще отидем заедно. Уотсън, ти ще останеш тук. Ще се върна след половин час.

В мощното туловище на някогашния търговец на бои се криеше лъвска сила. И все пак беше безпомощен в ръцете на двамата мъже, които го държаха здраво. Амбърли се мятеше, извиваше се и всячески се стараеше да се измъкне, но двамината все пак успяха да го довлекат до файтона. Когато най-сетне потеглиха, започна моето самотно бдение в тази зловеща къща.

Не бе минал и половин час, и Холмс се появи отново, съпроводен от симпатичен млад полицейски инспектор.

— Оставих Баркър да се погрижи за формалностите — обясни ми той. — Ти, Уотсън, не познаваш Баркър. Това е моят най-голям съперник по цялото крайбрежие на Съри. Когато ми разказваше за оня висок тъмнокос мъж, никак не ми беше трудно да си представя цялата картинка. Впрочем той успешно е разрешил немало случаи в практиката си, нали инспекторе?

— Действително Баркър на няколко пъти се е изпречвал на пътя ни — сдържано отговори инспекторът.

— Несъмнено и той си служи с непозволени методи като мен самия. Нали знаете, че тъкмо непозволените методи понякога се оказват най-действени. Докато вие например с вашите вечни предупреждения „Всичко, което кажете, може да бъде използвано срещу вас“ никога нямаше да успеете да изтръгнете признание от този негодник.

— Вероятно нямаше. Но, така или иначе, ние постигаме същите резултати, господин Холмс. Не мислете, че нямахме свое виждане по случая и че нямаше да го пипнем. Моля да ме извините, но как искате да не се чувстваме засегнати, когато вие напредвате, служейки си с

методи, които за нас са недопустими, и така бързо разрешавате случаите, обирайки всички лаври.

— Вече няма да има нищо подобно, Макинтън. Обещавам ви, че отсега нататък ще ви държа в течение, а пък Баркър правеше само онова, което му нареждах.

Инспекторът видимо се развесели.

— Изключително благородно от ваша страна, господин Холмс. Похвалите или обвиненията не означават почти нищо за вас, а ние сме поставени в съвсем различно положение, когато вестникарите започнат да ни засипват с въпроси.

— Така е, вярно. Но когато започнат да ви засипват с въпроси, както сам се изразихте, добре ще е да има какво да им отговорите. Какво например ще кажете, когато някой съобразителен и предприемчив репортер ви запита какво по-точно е събудило подозренията ви и в края на краищата ви е помогнало да се доберете до истината?

Инспекторът изглеждаше съвсем объркан.

— Все още не сме уверени, че разполагаме с убедителни доказателства, господин Холмс. Вие твърдите, че щом задържаният прави опит за самоубийство в присъствието на трима свидетели, фактически признава, че е убил жена си и любовника ѝ. С други доказателства разполагате ли?

— Имате ли заповед за обиск?

— Трима полицаи са тръгнали насам. Заповедта е у тях.

— В такъв случай не след дълго ще разполагате с безспорни доказателства. Трупите трябва да са скрити наблизко. Претърсете мазетата и градината. Няма да ви отнеме много време да огледате всички подобни места. Къщата е по-стара от водопроводната инсталация. Някъде наоколо трябва да има кладенец, който вече не се използва. Опитайте късмета си там.

— Но как разбрахте за този кладенец? И как е станало всичко?

— Най-напред ще ви разкажа какво всъщност се е случило, а след това ще ви дам обясненията, които дължа на вас и в още по-голяма степен — на моя много търпелив приятел. Той ми оказва неограничена помощ. Но преди всичко искам да ви помогна да вникнете в начина, по който разсъждава престъпникът. Той е толкова необичаен, че съм склонен да мисля, че нашият убиец го чака по-скоро

психиатричната клиника за престъпници в Бродмур, отколкото бесилото. Разум, устроен като неговия, в много по-голяма степен би подхождал на някой италианец от средновековието, отколкото на наш съвременник, поданик на Нейно величество. Амбърли е бил отвратителен скъперник и така е бил изтормозил жена си със стиснатостта си, с цепенето на косъма на две, че тя е станала лесна плячка за всеки авантюрист. И ето тъкмо такъв любител на приключения излиза на сцената под образа на пристрастения към шаха млад доктор. Джошуа Амбърли е играел шах великолепно, а това, Уотсън, говори за човек с изключително комбинативен ум. Подобно на всички скъперници е бил извънредно ревнив, ревността му е придобила маниакални размери. Основателно или не, бившият търговец на бои е заподозрял, че жена му му изневерява с младия доктор. Решил е да си отмъсти и е подготвил плана за отмъщението си с дяволска хитрост. А сега елате с мен!

Холмс ни поведе по коридора с такава увереност, сякаш години наред бе живял в тази къща. Накрая спря пред разтворената врата на „съкровищницата“.

— Пфу! Ужасно смърди на боя! — извика инспекторът.

— Тъкмо това бе и първата улика — поясни Холмс. — Трябва да благодарите на наблюдателността на доктор Уотсън, който пръв обърна внимание на това, макар и да не успя да направи съответните заключения. Но тъкмо той ме наведе на вярната следа. Защо ли му бе притрябвало на този човек да си вмирисва къщата по никое време? Очевидно, за да прикрие някаква друга миризма, която би могла да предизвика подозрение и да го издаде. След това ми хрумна, че тази стая, както виждате, има желязна врата и кепенци на прозорците — едно помещение, което се затваря херметически. Съпоставете тези два факта. Какво означават те? Бих могъл да стигна до отговора на този въпрос единствено при положение че имах възможност да огледам къщата лично. За мен вече нямаше никакво съмнение, че тук се крие нещо наистина сериозно, защото, когато отидох на касата на театъра в Хаймаркет — тук отново трябва да изразя благодарност на доктор Уотсън за наблюдателността му, — установих, че през въпросната вечер никой не е седял нито на място номер трийсет, нито на трийсет и второ на ред Б на балкона. Следователно Амбърли не е стъпвал в театъра и алибито му пропада. Той е направил груба грешка, като е

допуснал моят проникателен приятел да забележи номера на мястото, на което е трябвало да седи госпожа Амбърли. Така възникна въпросът, как бих могъл да огледам къщата. Тогава изпратих така наречения ми клиент във възможно най-затънтеното селце, за което се сетих, и при това така, че да няма възможност да се върне същия ден. За да предотвратя всякакви изненади, изпратих с него и доктор Уотсън. Разбира се, признавам, че името на достопочтения викарий намерих в „Крокфорд“. Достатъчно ясен ли съм?

— Изпипана работа! — възкликна възхитено инспекторът.

— И така, след като вече не се страхувах, че някой може да ми попречи, спокойно влязох в къщата. Влизането с взлом винаги ме е привличало като възможна професия, с която бих могъл да се захвана, и не се съмнявайте, че ще бъда един от най-добрите. Та ето какво открих благодарение на сръчността си. Виждате ли тръбата за газта покрай перваза. Много добре. Тя се издига към стената под известен наклон, а там в ъгъла е кранът за газта. Тръбата, както виждате, минава през цялото помещение и стига до гипсовата розетка в средата на тавана, където другите гипсови орнаменти я прикриват. Краят ѝ е оставен отворен. Завърти ли се кранът, помещението ще се напълни с газ. Когато вратата и прозорецът са затворени плътно, а кранът е отвъртян докрай, не ми се вярва, че човек, попаднал в тази тясна стаичка, ще остане в съзнание повече от две минути. Не мога да си представя с каква дяволска хитрост убиецът е успял да ги примаме вътре, но веднъж пристъпили този праг, двамата вече са могли да разчитат единствено на неговата милост.

Инспекторът разгледа с интерес газовата тръба.

— Един от нашите служители спомена, че е усетил миризма от газ — каза той. — Но, разбира се, прозорецът и вратата тогава вече са били широко отворени, а и е миришело преди всичко на боя. Престъпникът навярно се е захванал с боядисването още предния ден, точно така ни каза. И после какво, господин Холмс?

— После ли? После се случи нещо съвсем неочаквано за мен. Някъде призори, тъкмо се промъквах през прозорчето на килера, когато една ръка ме стисна за яката и нечий глас изрече: „Какво търсиш тук, негоднико?“ Когато успях някак да си извъртя главата, видях тъмните очила на моя приятел и съперник господин Баркър. Срещата беше твърде забавна и двамата се засмяхме. Оказа се, че е

нает от роднините на доктор Рей Ърнест да разследва изчезването му и също бе стигнал до заключението, че тук има нещо нередно. Бе наблюдавал къщата от няколко дни и когато доктор Уотсън посетил Амбърли, Баркър решил, че в това има нещо подозрително. Не успял да задържи Уотсън, но когато забелязал, че на разсъмване някакъв човек се опитва да се промъкне през прозорчето на килера, загубил търпение. Разбира се, тутакси му обясних как стоят нещата, и оттук нататък продължихме да разследваме случая заедно.

— Но защо с него? Защо не с нас?

— Защото ми дойде на ум да подложа Амбърли на малка проверка, която даде блестящи резултати. Страхувах се, че няма да се съгласите да отидем толкова далеч.

Инспекторът се усмихна.

— Вярно, можеше и да не се съгласим. И така, господин Холмс, ако правилно съм ви разбрал, вие се отказвате от случая и предоставяте на нас всичките си материали по него.

— Разбира се, това е обичайната ми практика.

— В такъв случай ви изказвам благодарност от името на полицията. Случаят е изяснен с ваша помощ, на нас няма да ни е трудно да открием двата трупа.

— Ще ви покажа едно дребно, но ужасяващо вещественно доказателство — каза Холмс. — Сигурен съм, че Амбърли не го е забелязал. Инспекторе, за да постигнете успех в тази работа, винаги трябва да се поставяте на мястото на другия и да си мислите какво бихте направили самият вие на негово място. За това е необходима известна доза въображение, но пък си струва усилията. Да си представим, че сте затворен в тази стаичка и ви остава да живеете по-малко от две минути, но искате на всяка цена да си разчистите сметките с чудовището, което може би още издевателства над вас от другата страна на вратата. Какво ще направите?

— Ще напиша бележка.

— Точно така! Ще искате да съобщите на хората каква е причината за смъртта ви. Да пишете на хартия, няма смисъл. Негодникът ще я види. Но ако я напишете на стената, може би ще я забележи някой друг. Вижте тук! Малко над перваза е надраскано с червен химически молив: „Нас ни у...“ Толкоз!

— Какво значи това?

— Нали и сам виждате, че надписът е на не повече от трийсет сантиметра над пода. Когато го е писал, нещастникът вече е берял душа на пода. И преди да довърши посланието си, е загубил съзнание.

— Опитвал се е да напише: „Нас ни уби Джошуа Амбърли.“

— Така го разбрах и аз. Следователно, ако намерите в убития химически молив...

— Ще потърсим, не се съмнявайте. А ценните книжа? Какво ли е станало с тях? Явно за кражба не може и дума да става. А Амбърли все пак наистина е притежавал ценни книжа. Направихме проверка.

— Бъдете сигурни, че джентълменът ги е скрил на безопасно място. Възнамерявал е, когато историята отшуми и започне да се забравя, да ги извади отново и да разтръби, че двамата виновници в неочакван пристъп на разкаяние са му изпратили задигнатите книжа по пощата или че са ги загубили и така документите са се върнали при него.

— Е, да, вие, разбира се, винаги имате отговор на всеки въпрос — измърмори инспекторът. — Той, така или иначе, е трябвало да се обърне към нас, но убийте ме, не мога да разбера защо е потърсил и вашите услуги.

— От чиста фукня! — отговори Холмс. — Смятал се е за голям умник и се е чувствал толкова уверен в себе си, та не е могъл да си представи, че някой ще разкрие игрите му. Освен това, ако се наложи, спокойно е можел да каже на някой подозрително настроен съсед: „Какво ли не направих! И в полицията ходих, ангажирах дори самия Шерлок Холмс — и пак нищо!“

Инспекторът се засмя.

— Ще се наложи да преглътнем това ваше „дори“, господин Шерлок Холмс — каза той. — Не си спомням друг случай, разкрит по толкова майсторски начин.

Няколко дни по-късно моят приятел ми подхвърли един брой от излизация на две седмици вестник „Норт Съри обзървър“. Между смразяващи кръвта заглавия, първото от които гласеше „Убежището на ужаса“, а последното — „Блестящо полицейско разследване“, бе отпечатана цяла вестникарска колона, посветена на събитията, за които разказах. Заключителният абзац е съвсем достатъчен, за да даде представа за стила на цялото писание. Той гласеше:

Изключителната, невероятна проникателност на инспектор Макинтън, стигнал до потресаващото заключение, че миризмата на боя е била предназначена да прикрие друга изобличаваща миризма, на газ например, разтърсващото смело предположение, че така наречената съкровищничка би могла да бъде и стаичка на смъртта, както и последвалото блестящо разследване, довело до откриването на двете тела в изоставения кладенец, хитроумно прикрит с една кучешка колибка, ще останат в историята на криминалистиката като убедителен и вдъхновяващ поколенията пример за изключителната интелигентност и неподражаемото майсторство на нашите професионални детективи.

— Е, хайде, Макинтън е момче на място — промърмори Холмс, снизходително усмихнат. — Нищо, Уотсън, прибави и този случай към нашите архиви. Все някой ден истината за него ще може да бъде разказана.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.